

Länsstyrelsen
Västernorrland

Bevarandeplan Natura 2000

Villmyran SE0710142

Foto: Jonas Salmonsson

Namn:	Villmyran
Områdeskod:	SE0710142
Områdestyp:	SAC 2011-03
Areal:	5,3 hektar
Skyddsform:	Naturresevat
Kommun:	Kramfors
Naturvårdsförvaltare:	Länsstyrelsen i Västernorrlands län
Koordinat:	698974/163665
Karta:	18I 7H
Ägarförhållanden:	Statligt
Uppdaterad:	2018-11

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. ALLMÄNT OM NATURA 2000	3
1.1 Allmänt om bevarandeplanen.....	3
2. GRUNDER FÖR UTPEKANDE	3
2.1 Ingående naturtyper och art enligt art- och habitatdirektivet	3
3. BEVARANDESYFTEN OCH BEVARANDEMÅL.....	4
4. OMRÅDESBESKRIVNING	4
4.1 Allmän områdesbeskrivning	4
4.2 Intressanta arter i området, ej med i art- och habitatdirektivet.....	5
5. EKOLOGISKA FÖRUTSÄTTNINGAR	4
5.1 För området i dess helhet	4
5.2 För ingående naturtyper enligt art- och habitatdirektivet.....	5
5.3 För ingående art enligt art- och habitatdirektivet	6
6. HOTBILD MOT NATURA 2000-OMRÅDET	7
7. BEVARANDEÅTGÄRDER.....	7
7.1 Områdesskydd.....	7
7.2 Skötsel	8
8. BEVARANDESTATUS	8
9. UPPFÖLJNING AV BEVARANDEMÅL.....	8
10. REFERENSER	9
11. KARTOR	10

1. Allmänt om Natura 2000

Natura 2000 heter det nätverk av skyddsvärda områden som alla EU:s medlemsstater ska bidra till att skapa enligt EU:s två naturvårdsdirektiv, Art- och habitatdirektivet (Rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter) samt Fågeldirektivet (Rådets direktiv 79/409/EEG av den 2 april 1979 om bevarande av vilda fåglar). Syftet är att bidra till bevarandet av den biologiska mångfalden inom gemenskapen. Sverige har som medlem i EU åtagit sig att se till att naturtyperna och arterna har gynnsam bevarandestatus, dvs. att de finns kvar i långsiktigt hållbar omfattning genom att vidta bevarandeåtgärder i form av skydd och skötsel. Genom 15–17 §§ Förordningen (1998:1252) om områdesskydd har EU-direktiven implementerats i svensk lagstiftning. Ett särskilt tillstånd krävs om man vill utföra åtgärder som kan påverka miljön i ett Natura 2000-område på ett betydande sätt. Som en hjälp vid arbetet med att bevara naturvärdena i Natura 2000-områden samt som ett stöd för verksamheter som bedrivs i anslutning till området ska det finnas bevarandeplaner för samtliga områden.

1.1 Allmänt om bevarandeplanen

Bevarandeplanen är det dokument som ska beskriva vad som är syftet med bevarandet av varje enskilt Natura 2000-område och som ska ange vilka bevarandeåtgärder som planeras. Bevarandeplanen behandlar områdets ingående naturtyper och arter som finns upptagna i EU:s två naturvårdsdirektiv, Art- och habitatdirektivet samt Fågeldirektivet. En viktig del i arbetet med att vidta nödvändiga bevarandeåtgärder är formuleringen av bevarandesyfte och bevarandemål för varje Natura 2000-område samt att planera och prioritera vilka bevarandeåtgärder som behövs utifrån i dagsläget kända förhållanden och hot. Bevarandesyftet utgår från 17§ Förordningen om områdesskydd som anger att länsstyrelserna ska upprätta beskrivningar av syftet samt för de livsmiljöer och arter för vilka gynnsam bevarandestatus ska upprätthållas eller återställas.

2. Grunder för utpekande

2.1 Ingående naturtyper och art enligt art- och habitatdirektivet

Området är utpekade att ingå i nätverket Natura 2000 enligt art & habitatdirektivet mot bakgrund av att det inom området finns naturtyper (tabell 1) och en art (tabell 2) som ingår i direktivet.

Tabell 1. Ingående naturtyper enligt art- och habitatdirektivet

Kod	Naturtyp	Areal (ha)	Andel (%)
7230	Rikkärr	0,13	2,5
9010*	Västlig taiga Undergrupp: Gammal granskog	0,93	17,5
9050	Örtrika, näringsrika skogar med gran av fennoskandisk typ	4,2	79

*) = Prioriterad naturtyp

Tabell 2. Ingående art enligt art- och habitatdirektivet

Kod	Art
1949	Norna (<i>Calypso bulbosa</i>)

3. Bevarandesyften och bevarandemål

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EU:s fågeldirektiv eller Art- och habitatdirektiv. För de enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper eller arter som utgjort grund för utpekandet av området.

Natura 2000-området Villmyran omfattar en örtrik granskog med en av länets värdefullaste populationer av norna. Ett övergripande mål är att området ska vårdas så att de botaniska värdena gynnas, framförallt norna. En förutsättning för nornan och de andra orkidéerna i området är att en skuggig miljö och en jämn luftfuktighet bibehålls. Åtgärder kan därför bli aktuella för att bibehålla och successivt föryngra ett lagom tätt beskuggande trädsikt. Området är skyddat som naturreservat. Något ytterligare behov av bevarandeåtgärder är inte känt.

I tabell 3 finns en sammanfattning av de bevarandemål som anger det tillstånd som bör råda i det enskilda området för att optimera områdets bidrag till uppnåendet av gynnsam bevarandestatus på nationell, biogeografisk eller EU-nivå.

Tabell 3. Bevarandemål för ingående naturtyper och art

<i>Naturtyp/Art</i>	<i>Bevarandemål</i>
7230, Rikkärr	<ul style="list-style-type: none"> • Naturtypen bibehålls i minst 0,13 ha. • Naturlig hydrologisk regim ska råda. • Krontäckning av träd och buskar är högst 5 %. • Typiska arter ska ha ej minskande populationer
9010, Västlig taiga (undergrupp gammal granskog)	<ul style="list-style-type: none"> • Naturtypen bibehålls i minst 0,93 ha. • Skoglig kontinuitet och naturlig dynamik ska råda. • Typiska arter ska ha ej minskande populationer, • Mängden död ved ska utgöra minst 20 % av totalvolymen ved, dock minst 20 m³/ha.
9050, Örtrika, näringsrika skogar med gran av fennoskandisk typ.	<ul style="list-style-type: none"> • Naturtypen bibehålls i minst 4,2 ha • Naturlig hydrologisk regim råder.
1949, Norna (<i>Calypso bulbosa</i>)	<ul style="list-style-type: none"> • Populationens storlek bibehålls eller ökar. Minsta antalet individer får ej understiga 50 blommande individer.

4. Områdesbeskrivning

4.1 Allmän områdesbeskrivning

Villmyrans natura 2000-område ligger i en nordsluttning ned mot Ullångerfjärden drygt 3 km öster om Mjällom. Den omkring 140-åriga skogen i reservatet är grandominerad, örtrik och produktiv. Ovanför området finns gamla strandvallar med skalgrusförekomster som genom ett relativt ytligt grundvatten förser området nedanför med kalkpåverkat vatten. Detta har resulterat i en rik och intressanta flora, bland annat har elva av de fjorton orkidéarter som påträffats i Nordingråområdet hittats här. I den sydöstra delen av området dominerar tall och vegetationen visar en mer trivial flora. Ett mindre rikkärr finns i den sydvästra delen.

Det finns en markerad stig genom området, delvis avgränsad med rep, som besökare bör följa för att undvika att trampa ner känsliga växter.

Området blev naturreservat 1974 och är på 5,3 hektar. 1984 fastställdes en ny skötselplan för området.

4.2 Intressanta arter i området, ej med i art- och habitatdirektivet

I området hittar man bland annat orkidéerna skogsfru (*Epipogium aphyllum*) grönkulla (*Coeloglossum viride*), nattviol (*Platanthera chlorantha*) och knärot (*Goodyera repens*).

5. Ekologiska förutsättningar

5.1 För området i dess helhet

Området Villmyran är med sin kalkpåverkade mark och produktiva skog en värdefull livsmiljö för många arter och har förutsättning att vara det så länge mänskliga aktiviteter inte tillåts störa naturliga processer och funktioner inom eller i nära anslutning till området. Det kommer sannolikt att behövas skötselinsatser i form av luck/plockhuggning/ringbarkning av barrträd för att bibehålla områdets värden. Reservatet besöks flitigt under nornans blomningstid vilket har resulterat i ett markslitage som påverkar växten negativt.

5.2 För ingående naturtyp enligt art- och habitatdirektivet

7230, Rikkärr. Öppna eller skogklädda kärr i betydelsen minerotrofa myrar med ständig tillförsel av mineralrikt vatten från omgivningen. pH-värdet är högre än i andra myrtyper, vanligen 6 eller högre. Vegetationen domineras av olika stråväxter och örter. Bottenskiktet byggs upp av s.k. brunmossor eller i vissa fall vitmossor. Många rikkärr, särskilt i södra Sverige har hävdats genom ängsbruk och betesdrift, vilket påverkat vegetationens sammansättning. Många rikkärr som idag inte betas växer därför igen till sumpskog.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus:

- täckningsgraden av botten- fält- busk och trädskikt bör inte förändras till att bli nämnvärt glesare eller tätare. Undantaget fall där förändringen är en för habitatet positiv effekt av restaureringsåtgärder.
- naturlig hydrologisk regim ska råda inom och strax utanför området.
- hävd i form av återkommande slyröjningar, slåtter eller extensivt bete kan vara en förutsättning för att naturvärden knutna till den öppna miljön ska bibehållas.
- På myrar med lång kontinuitet i trädskiktet bör skogsbruk undvikas eller bedrivs med stor naturvårdshänsyn.
- den gynnsamma bevarandestatusen bör knytas an till de ekologiska krav som de för naturtypen karakteristiska arterna har, så att de kan finnas kvar och öka i antal.
- De strukturer/formelement (ex.gungflyn) som finns på myren bibehålls och har oförändrad omfattning och geografisk spridning. Undantaget det som kan klassas som naturliga förändringar eller positiva förändringar som följd av en lyckad restaureringsåtgärd.

9010, Västlig taiga (undergrupp gammal granskog), Naturliga, gamla, grandominerade skogar i norra och mellersta Sverige samt yngre successioner som utvecklas naturligt efter brand eller omfattande stormfällningar. Med naturliga, gamla skogar menas skogar som bibehållit en stor del av den naturliga skogens artsammansättning, åldersvariation och ekologiska funktion. Dessa skogar kan ha en viss mänsklig påverkan genom exempelvis plockhuggning, men de har aldrig omfattats av större kalavverkningar. Naturtypen hyser mycket stor variation av arter allt från vanliga skogsarter till en rad hotade arter bland mossor, lavar, svampar och insekter (främst skalbaggar) mm.

Undergrupp gammal granskog utgör de naturliga skogarnas kärna och omfattar rikligt med grovvuxna träd och murken ved av varierande ålder.

En förutsättning för gynnsam bevarandestatus är:

- att populationerna hos de typiska arterna i naturtypen inte minskar påtagligt. De typiska arterna är indikatorarter vars förekomst indikerar gynnsam bevarandestatus hos naturtypen genom att de reagerar relativt tidigt på någon av de hotfaktorer som är aktuella för naturtypen.
- Skoglig kontinuitet. En viktig förutsättning är en kontinuitet av träd där det har skapats en naturlig åldersdifferentiering och artsammansättning.
- Naturlig dynamik. Naturvärdena utvecklas i huvudsak genom naturlig dynamik, vilket omfattar störningar, t.ex. stormfällningar, insektsangrepp, översvämningar och brand.
- Förekomst av substrat är en förutsättning för epifytiska lavar och svampar knutna till naturtypen, samt även för vedlevande insekter. Exempel på substrat är död ved; grenar, torrträd, lågor m.m. i olika nedbrytningsstadier, gamla och grova träd med dithörande barkstruktur. Gamla träd och lång trädkontinuitet är även viktigt för marklevande mykorrhizasvampar.
- Buffertzoner. Brandrefugiala miljöer, t.ex. fuktigare granskogar, sumpskogar, förutsätter en buffertzon mot hyggen och brandfält.
- Lövträd (speciellt gamla och/eller grova träd) av t.ex. asp, sälg och rönn är viktiga substrat, och dessutom viktiga som hålträd för fåglar.

9050, Örtrika, näringsrika skogar med gran av fennoskandisk typ är enligt definition barrskogar eller blandskogor med gran på näringsrika jordar. Lokalerna ligger ofta i låglandet, i dalgångar eller på sluttningar med finsediment och rörligt markvatten. Högorter och ormbunkar dominerar men i torrare partier är lågorter vanligare. Översilade örtrika sumpskogor på sluttande mineraljordar kan ingå. Skogen kan vara måttligt påverkad av mänskliga aktiviteter såsom kreatursbete eller plockhuggning.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus:

- en skoglig kontinuitet med en naturlig åldersdifferentiering och artsammansättning utvecklas i huvudsak genom naturlig dynamik
- den gynnsamma bevarandestatusen bör knytas an till de ekologiska krav som de för naturtypen karakteristiska arterna har, så att de kan finnas kvar och öka i antal.
- naturlig hydrologisk regim ska råda inom och strax utanför området.

5.3 För ingående art enligt art- och habitatdirektivet

1949, Norna (*Calypso bulbosa*), är en ganska liten orkidé som har en stor rosa blomma med toffelformad läpp. Den växer i frisk till fuktig barrskog och blommar i maj-juni med en ensam blomma som blir två till tre centimeter lång. Växtplatsen utgörs normalt av sluttningar med rörligt markvatten. Markskiktet behöver störas för etablering av nya individer. Artens blommor är insektspollinerade, fröna är vindspridda. En uppskattning av spridningsavstånd är 500 m. Norna är rödlistad i Sverige och placerad i kategorin missgynnad (NT).

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus:

- Halvöppna lokaler på mark med högt pH, på kalk- eller grönstensunderlag.
- Arten gynnas av en måttlig störning, som håller markerna någorlunda solöppna utan att påverka fältskiktet i någon högre grad.

6. Hotbild mot Natura 2000-området

Villmyran är förutom att vara skyddat inom nätverket Natura 2000 också skyddat som naturreservat vilket innebär att det i reservatsbeslutet finns föreskrifter som hindrar arbetsföretag som kan skada naturmiljön. Verksamheter och faktorer som kan tänkas påverka Natura 2000-området negativt visas i tabell 4.

Vid beskrivandet av hotbilden för ett område kan endast nu kända problem belysas. Det är viktigt att ha i åtanke att nya hot troligen kommer att identifieras i framtiden. De hot som är av global karaktär t.ex. klimatförändringar och atmosfäriskt spridna miljöbelastningar kan inte lösas genom områdets skötsel. Tyngdpunkten för hotbilden av varje enskilt Natura 2000-objekt ligger främst på lokala hot från landskaps- till artnivå.

Tabell 4. Verksamheter och faktorer som kan påverka Natura 2000-områdets naturtyper och art negativt.

<i>Naturtyp/Art</i>	<i>Hot</i>
7230, Rikkärr	<ul style="list-style-type: none"> • Skogsbruksåtgärder i anslutning till området. • Verksamheter som påverkar hydrologin inom eller i nära anslutning t.ex. grävning och utökning av befintlig väg. • Spridning av till exempel aska och gödningsämnen i habitatet ger drastiska förändringar på vegetationens artsammansättning. Motsvarande spridning av kemiska substanser i habitatets närhet kan också skada habitatet genom luftburen deposition eller genom transport med tillrinnande vatten. En zon på 50 m närmast habitatet undantagen spridning antas minska hotet. • Ökad våtdeposition av kväve gör att habitatets vegetationsammansättning förändras med resultat att antalet vitmossor minskar, och andelen gräs, buskar och träd ökar. • Vissa av de öppna källkärrarna med hävdgynnad flora hotas av igenväxning eller är under igenväxning pga av upphörd hävd.
9010, Västlig taiga	<ul style="list-style-type: none"> • Inga direkta hot i dagsläget
9050, Örtrika, näringsrika skogar med gran av fennoskandisk typ	<ul style="list-style-type: none"> • Alla former av skogsbruk i nära anslutning till objektet. • Verksamheter som påverkar hydrologin inom eller i nära anslutning t.ex. grävning och utökning av befintliga vägar.
1949, Norna (<i>Calypso bulbosa</i>)	<ul style="list-style-type: none"> • Markslitage p g a många besökare. • Insamling och uppgrävning för inplantering i trädgårdar, eller för att sälja utomlands, kan förekomma på en del lättillgängliga och välkända lokaler. • Om skogen sluter sig och blir för tät så påverkar det oftast arten negativt.

7. Bevarandeåtgärder

7.1 Områdesskydd

Området är förutom att vara skyddat inom nätverket Natura 2000 också skyddat som naturreservat enligt svensk lag. Området har därför det rättsliga skydd som det kan tänkas behövas. Enligt 7 kap 28 a § miljöbalken krävs det tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka ett natura 2000-område. Tillståndsprövningar ska utgå från hur verksamheten eller åtgärden påverkar områdets bevarandemål och möjligheten för området att uppnå bevarandesyftet.

7.2 Skötsel

En stigslinga med rep på sidorna har satts upp för att minska skadligt slitage från besökare utanför stigarna. För att fylla sitt syfte är det viktigt att denna underhålls. Ett övergripande mål för området är att det ska vårdas så att områdets säregna örtvegetation gynnas. En förutsättning för nornan och de andra orkidéerna i området är ett kontinuerligt trädskikt som ger en skuggig miljö och en jämn luftfuktighet. Miljön får dock inte bli för tät och igenväxt. Skötseln inriktas därför på åtgärder som ska bibehålla och successivt föryngra ett lagom tätt beskuggande trädskikt, i praktiken innebär detta luck/plockhuggning/ring-barkning av barrträd vid behov. En sammanfattning av planerade skötselåtgärder visas i tabell 5.

Tabell 5. Sammanfattning av planerade skötselåtgärder

<i>Skötselåtgärd</i>	<i>Tidpunkt</i>	<i>Prioritet</i>
Underhålla stigslingan med rep	Vid behov	1
Luck/plockhuggning/ringbarkning av barrträd	Vid behov	2

8. Bevarandestatus

Bevarandestatusen för området i sin helhet är gynnsam då området är relativt opåverkat från storskaligt skogsbruk och en god hydrologisk regim råder. Efter 2001 avverkades delar av skogen utanför områdets västra kant och gjort området mer utsatt för vind. Två mindre stormfällningar (0,1 + 0,2 hektar) samt spridda vindfällnen finns idag längs västra kanten av området vilket sannolikt påverkat delar av nornabeståndet negativt genom ökat ljusinsläpp och minskad luftfuktighet. Hur resten av nornabeståndet påverkats av stormfällningarna behöver följas upp de närmaste åren. För att upprätthålla en god status för norna är det även viktigt att markslitaget i området minimeras.

9. Uppföljning av bevarandemål

Uppföljning av naturtyper och arter sker enligt Naturvårdsverket riktlinjer för uppföljning av skyddade områden och är beskrivna i regionala uppföljningsplaner på Naturvårdsverkets hemsida. Områdesvis uppföljning kommer att ske inom ett enskilt Natura 2000 område ifall det finns faktorer som där behöver följas upp särskilt och som inte fångas upp av den regionala uppföljningsplanen. Utvärdering av gynnsam bevarandestatus för naturtyper och arter sker på biogeografisk nivå, för Västernorrlands län den boreala regionen.

Inom Villmyran bör särskilt norna tas hänsyn till i uppföljningen. Uppföljningen bör ske enligt följande:

1949, Norna (*Calypso bulbosa*)

- Lokalen skall besökas vart 3:e år.
- Vid besöken skall antalet individer räknas. Dessutom anges antalet blommande och icke blommande skott. En uppskattning av växtplatsens totala yta skall göras och markeras på karta.
- En uppföljning bör göras för att bedöma hur stormfällningarna i området påverkat bestånden av norna.
- En uppföljning av restaureringsåtgärderna skall göras vid varje besök i området.

10. Referenser

Alexandersson, R. & Ågren, J. 1996. Population size, pollinator visitation and fruit production in the deceptive orchid *Calypso bulbosa*. *Oecologia* 107: 533–540.

Castella, M, Haines, K, Tesconi, C. 2002. Inventering av Guckusko och Norna inom Natura 2000-områden. Länsstyrelsen Västernorrland.

Guvå, L. 1971, Naturvårdsinventering i Västernorrlands län. Del 2. Ångermanland: Ådalen.

Mascher, J W & Nylander, K. 1969. Villmyran-En botanisk inventering. Länsstyrelsen Västernorrland.

Mascher, J W. 1976. Drag ur västernorrlands flora. Växtlokaler i Västernorrlands län. Del 2 Ångermanland; Ådalen. Stockholm

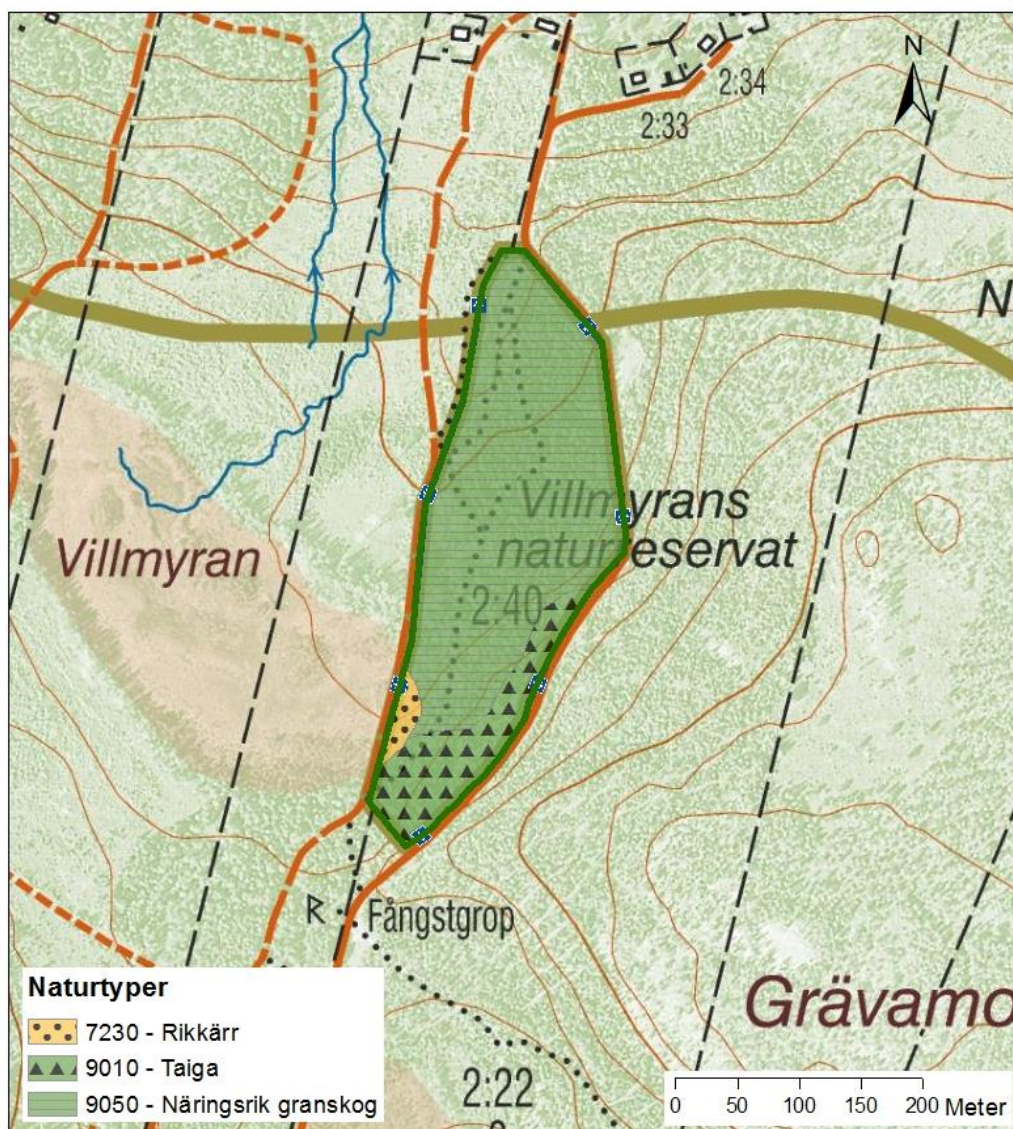
Art-och habitatdirektivet, Rådets direktiv 92/43/EEG an den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter, officiell svensk översättning, version 01.01.2007

Natura 2000 i Sverige, handbok med allmänna råd, Naturvårdsverkets handbok 2003:9

15–17 §§ Förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m. m.

11. Kartor

Kartorna nedan visar de ingående naturtypernas utbredning samt en översikt av området. Aktuell information om naturtyperns utbredning och arter i ett enskilt område finns på Naturvårdsverkets hemsida, kartverket *skyddad natur*. Observera att det är naturtypernas utbredning och förekomst i verkligheten som gäller vid en tillståndsprovning enligt miljöbalken. Det innebär att både rapporterad areal och det som framgår av naturanaturtypskartan (NNK) kan behöva säkerställas med ytterligare uppgifter, t.ex. fältinventeringar.

© Länsstyrelsen Västernorrland
© Lantmäteriet Geodatasamverkan